

Силабус курсу:

**ПОВСЯКДЕННЯ У КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ
ВИМІРАХ**

**СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	магістр
<i>Спеціальність:</i>	034
<i>Рік підготовки:</i>	1
<i>Семестр викладання:</i>	Осінній
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	5
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська, англійська
<i>Вид семестрового контролю</i>	залік

Автор курсу та лектор:

канд.філос.н., доц., Щербина Марія Михайлівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри філософії, культурології та інформаційної діяльності

посада

Scherbina_m@snu.edu.ua

+380675765379

Viber: +38-

0675765379

за розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Наведені в курсі матеріали спрямовані на формування у студентів/-ок знань і навичок в питаннях щодо повсякденності, яка об'єднує людей з принципово різним досвідом, різного віку, культурної приналежності, релігійних чи політичних принципів тощо. І потреба у всебічному гуманітарно-соціальному аналізі життєвого світу людей, їхнього буття та повсякденних турбот йде від необхідності пізнання себе. Це знання, в тому числі, наукове, повинно стати ще й частиною повсякденного досвіду, повсякденних практик та ритуалів. За умов соціокультурних трансформацій, зокрема спричинених пандемією та війною, змінюються повсякденні практики, змінюється життя, попри намагання зберегти глибинні ритми і форми повсякдення. І тому актуалізується потреба у професійному філософському і культурологічному аналізі досліджень цих змін, розумінні зв'язків типизаційної логіки «здорового глузду» та її подібності до міфології, проблем стереотипізації та функціонування стереотипів у повсякденному мисленні, зокрема в мережевому спілкуванні та нових соціокультурних практиках, викликаних війною.

Курс може бути корисним всім здобувачам/-кам вищої освіти II рівня безвідносно обраного напрямку навчання у СНУ ім. В.І. Даля, тому що ці проблеми безпосередньо стосуються життя кожної людини безвідносно до її освіти за фахом.

Результати навчання:

засвоївши теоретичний апарат дослідження повсякденності, зрозуміти закономірності і логіку повсякденного мислення, повсякденних практик, орієнтуватися в тому, як саме міф транслює наукові, релігійні, філософські та мистецькі змісти у повсякденність та від повсякденності у зворотній бік; поглибити цілісний погляд на історію культури та її складових; логічно викладати, аргументувати, відстоювати власну світоглядну позицію та використовувати набути знання в науковому та експертному аналізі культурологічних інформативних джерел та сенсів, що в них містяться; розуміти, порівнювати та враховувати особливості та перспективи хронотопів, в яких створюються та циркулюють культурні смисли, використовуючи культурологічні методики аналізу повсякденності; критично осмислювати культурну спадщину України та світу, а також культурні процеси сьогодення.

Передумови до початку вивчення:

Знання з курсів філософії, соціології, культурології, історії культури в обсязі бакалаврської програми або рівня спеціаліст.

Мета курсу (набуті компетентності)

Унаслідок вивчення даного навчального курсу студент/-ка набуде/вдосконалить таких компетентностей:

1. ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
3. ЗК4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
4. ЗК6. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
5. ФК1. Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.
6. ФК2. Здатність до оцінювання та аналізу інформації у процесі професійної діяльності.
7. ФК3. Здатність виявляти культурні потреби суспільства та його окремих груп та визначати шляхи їх задоволення, забезпечувати культурні права і свободи людини.
8. ФК6. Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.
9. ФК11. Здатність розуміти соціально-культурний контекст, який викликав ті чи інші гендерні стереотипи та відносини, аналізувати стан гендерних відносин в Україні та світі; відстоювати рівні права і можливості жінок і чоловіків.
10. ФК12. Здатність аргументовано інтерпретувати розмаїття комунікацій та візуальних практик з урахуванням аспектів гендерної рівності та інклюзивності,

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Повсякденність у предметному полі культурології	2/0/2	Повсякденність, життєвий світ, природна установка, соціальність та буденність в гуманітаристиці. Філософське та культурологічне розуміння «світу кожного дня»: термінологія, критерії та підходи.	Участь в обговоренні; самостійна робота
2.	Проблема культурного статусу повсякдення	2/0/2	Джерела пізнання повсякденності та їхній аналіз. Повсякденне, буденне, побутове в культурі. Повсякденність як «культурні окуляри», як реалія буття культури, як модус культуротворчості (її стихійний, неспеціалізований «потік»).	Участь в обговоренні; самостійна робота
3.	Буденне мислення та практики повсякдення	4/0/4	Повсякденні практики та способи діяльності і взаємодії. «Оповсякденнювання» та «уречевлення» як процеси. Особливості повсякденного (буденного) мислення та роль у ньому міфологічних структур. Різність буденного світосприйняття та світорозуміння: соціальні відносини у «знайомих» та «незнайомих» культурах. Специфіка жіночої повсякденності у патріархальному суспільстві. Повсякдення та множинна дискримінація. Повсякдення та ідентичність.	Участь в обговоренні; самостійна робота
4.	Повсякденність і «світи досвіду»	2/0/2	Повсякденність і наука, повсякденність і філософія, повсякденність і релігія, повсякденність і мистецтво: взаємодія, взаємовплив та взаємозміна.	Участь в обговоренні; самостійна робота
5.	Відображення стереотипів та повсякденних практик в мистецтві та медіа	2/0/2	Буденне життя і усна народна творчість. Літературні героїні у чоловічих та жіночих текстах. Повсякденність у дзеркалі образотворчого мистецтва (історія і сьогодення). <i>Slice of life</i> як окремий жанр сучасного кіно.	Участь в обговоренні; самостійна робота
6.	Трансформації повсякдення під впливом розвитку ІТ.	2/0/2	Культурні форми повсякдення, створювані ІТ; дігіталізація досвіду, послуг, розваг. Цифрове життя як нове повсякдення. Специфіка процесів «оповсякденнювання» та «уречевлення» в соцмережах.	Участь в обговоренні; самостійна робота

Рекомендована література

1. Бергер П., Лукман Т. Соціальне конструювання реальності. https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/0458680_BCA67_piter_berger_lukman_t_socialnoe_konstruirovaniye_realnosti_tr.pdf
2. Гулюк, Ігор. Сучасна українська історіографія про повсякденне життя шляхти ранньомодерної доби. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/255049>
3. Гуссерль Е. Феноменологія внутрішнього свідомості. URL: <https://www.klex.ru/9qd>

4. Danylenko, O. (2019). Парадокси повсякденності: осмислення в руслі візуальної соціології. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*, (1053), 94-108. вилучено із <https://periodicals.karazin.ua/ssms/article/view/13707>
5. Леонтьева В.Н. Повседневность и границы жизненного мира человека (пост)современности. Гілея. Науковий вісник. Збірник наукових праць. Київ, 2013. Випуск 68 (№ 1). С. 289– 293.
6. Повсякдення ранньомодерної України. Історичні студії в 2-х томах. – Т. 1: Практики, казуси та девіації повсякдення / Гол. ред. В.Смолій; Відп. ред. В.Горобець; Ред. коллег.: Н.Старченко (заст. відп. ред.), Н.Білоус, В.Зема, О.Романова (відп. секр.). НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2012. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zbirnyk_statei/Povsiakdennia_rannomodernoi_Ukrainy_Tom_1_Praktyku_kazusy_ta_deviatsii_povsiakdennia/
7. Повсякдення ранньомодерної України. Історичні студії в 2-х томах. – Т. 2: Світ речей і повсякденних уявлень / Гол. ред. В.Смолій; Відп. ред. В.Горобець; Ред. кол.: Н.Старченко (заст. відп. ред.), Н.Білоус (відп. секр.), О.Романова. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2013. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zbirnyk_statei/Povsiakdennia_rannomodernoi_Ukrainy_Tom_2_Svit_rechei_i_povsiakdennykh_uiavlen/
8. Щербина М.М. Культурні форми повсякденності // Вісник Харківського національного університету, серія “Теорія культури і філософія науки”. 2005. № 708. С. 42–46.
9. Щербина М.М. Міфологічні елементи культурних форм повсякденності: культурно-філософський аналіз http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:nT60QVNqLv4J:www.lawdis.s.org.ua/index.php%3Fpage%3Dshop.getfile%26file_id%3D91064991%26product_id%3D1064991%26option%3Dcom_virtuemart%26Itemid%3D22+&cd=4&hl=ru&ct=clnk&gl=ua&client=opera
10. Шюц А. Избранное: Мир, светящийся смыслом. URL: <http://yanko.lib.ru/books/philosoph/shutz-izbr-mir-a.htm>
11. Шюц А. Смысловая структура повседневного мира. URL: https://socioline.ru/files/5/165/shchyutc_smyslovaya-struktura-povsedevnosti.pdf
12. А. Шюц. Структура повседневного мышления / Шюц. А. // Социологические исследования. - 1988, № 2. URL: <https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/A-SHyuts-struktura.pdf>
13. Ben Highmore. Everyday Life and Cultural Theory: An Introduction. URL: https://www.academia.edu/5722594/Everyday_life_and_cultural_theory
14. Slice of life: 6 фільмів, що оспівують повсякденність. URL: <https://yabl.ua/2021/06/18/slice-life-6-filmiv-sho-ospivuyut-povsyakdennist>

Електронні ресурси

1. <http://www.culturalstudies.net/>
2. <http://www.gumer.info>
3. <http://www.genderstudies.info>
4. <http://www.litopys.org.ua>
5. <http://www.culturalstudies.in.ua>
6. <http://nlu.org.ua> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
7. Бібліотека гендерного інформаційно-аналітичного центру КРОНА <http://www.krona.org.ua/library.html>

8. Сайт Центру гендерної культури. <https://www.genderculturecentre.org>
9. European Program in Communication and Cultural Studies:
<http://www.mediastudieseurope.net>
10. Extensive collection of American Cultural Studies resources
<http://www.georgetown.edu/crossroads/asw/>
11. The University of Iowa Libraries' guide to Cultural studies resources.
<http://www.lib.uiowa.edu>
12. International Association for Communication and Cultural Research (IAMCR):
<http://www.humfak.auc.dk>
13. <http://dnpb.gov.ua/ua/> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського
14. <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr> Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича
15. <http://lib.npu.edu.ua> Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова
16. <http://www.library.ukma.edu.ua> Наукова бібліотека Національного університету «КиєвоМогилянська академія»
17. <http://lounb.org.ua> Львівська обласна універсальна наукова бібліотека
18. <http://odnb.odessa.ua> Одеська національна наукова бібліотека

Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з дисципліни «Повсякдення у культурологічних вимірах» (для студентів II рівня кваліфікації «магістр» зі спеціальності 034 Культурологія) / Укл. : М.М. Щербина. СНУ ім. В. Даля, 2022. Електронне видання.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент/-ка може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Відвідування лекцій (наявність власного конспекту)	10
Участь в обговоренні	20
Виконання завдань з самостійної роботи	20
Залік	50
Разом	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90-100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Кафедрою підтримується нульова толерантність до плагіату, списування і копіювання. Викладач/-ка за бажання студентської спільноти під час перших занять надає коротке інформаційне повідомлення щодо академічного письма, видів плагіату і запозичень, які мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана. Студент/-ка може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах (наприклад, «Основи прав людини і інклюзії в культурі». URL: <https://publicalternative.com.ua/uk/zahalna-informacija-pro-kurs/>). При поданні документу про проходження курсу студентам можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Поведінка в аудиторії:

На заняття здобувачі/ки вчасно приходять до аудиторії відповідно до розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Основні «Так» і «Ні».

Під час занять

дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом (за умови дистанційного навчання потрібно повідомити викладача/-ку про це);
- пити безалкогольні напої;
- використовувати електронні пристрої виключно в освітніх цілях (не в ході контролю знань та з дозволу викладача/-ки);
- проявляти академічну активність і зацікавленість.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження) і вживати жувальну гумку;
- палити, вживати алкогольні напої або наркотичні засоби;
- вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- заважати проведенню заняття будь-яким чином.